

DODATEK SPECJALNY !!!

Aby choć nieco ulżyć Waszym cierpieniom towarzyszącym w powtórkach materiału literackiego, przedstawiamy zestaw pytań, które będą Was obowiązywały na ustnym egzaminie dojrzałości w maju 2003 roku.. Sami przyznajcie, że to duże ułatwienie!

Zauważyliście zapewne, że zagadnienia zebrane zostały w dwie grupy. I o ile pytania pierwszej są oczywiste, o tyle druga część stanowi pewną nowość.

Znalazły się w niej bowiem pytania, na które odpowiedzią będzie Wasza interpretacja dołączonych tekstów literackich (macie pole do popisu!). W każdym zestawie takie pytanie się znajdzie. Dużym ułatwieniem w opracowywaniu zagadnień tej części będzie zebranie zasugerowanych tekstów, do czego szczerze zachęcamy (w tej kwestii na nas nie liczcie!).

PYTANIA MATURALNE

CZEŚĆ I

STAROŻYTNOŚĆ

- Świat mitów starożytnych. Archetypy ludzkich postaw w wybranych mitach.
- Na czym polegał tragizm bohaterów „Antyfony” Sofoklesa? Co z problematyki tego utworu może być ważne dla człowieka XXI wieku?
- Dlaczego, według Ciebie, „Biblia” uważana jest za najpopularniejszą księgę wszechczasów?
- Hiob i Prometeusz – dwa spojrzenia na tragedię bohaterów.
- Problem stosunków obywatel – państwo na przykładzie „Antyfony” Sofoklesa i „Odprawy posłów greckich” J.Kochanowskiego.
- Omów znane Ci przypowieści biblijne, wskazując prawdy, które zawierają.
- Dedal i Ikar – prawda rozpisana na dwie role.

ŚREDNIOWIECZE

- Niepokoje i pragnienia średniowiecznego człowieka. Omów temat na podstawie znanych Ci utworów.
- Zaprezentuj wzory osobowe średniowiecza. Odwołaj się do wybranych przykładów literackich.
- Porównaj etos średniowiecznego rycerza (np. Roland) z etosem spiskowca (np.Konrada Wallenroda). Jakże dostrzegasz podobieństwa i różnice?
- Udowodnij, że naczelne hasło średniowiecza „memento mori” znajduje potwierdzenie w utworach literackich tego okresu.
- Scharakteryzuj cechy literatury średniowiecznej.
- Przedstaw funkcjonowanie średniowiecznego motywu śmierci na wybranych przykładach (np. „Pieśń o Rolandzie”, „Rozmowa Mistrza Polikarpa ze śmiercią”).

RENEZANS

- Przedstaw program naprawy Rzeczypospolitej w literaturze renesansu (np. A.Frycz –Modrzewski).
- „Człowiek nie kamień” – kryzys światopoglądowy poety z Czarnolasu na przykładzie „Trenów”.
- Jak przedstawił wieś w swoich utworach Jan Kochanowski, Szymon Szymonowicz, Mikołaj Rej?
- Jaki model życia proponowali pisarze XVI wieku?
- Renesansowe spojrzenie na życie w pieśniach i fraszkach Jana Kochanowskiego.

BAROK

- Jak rozumiesz hasło, którym często określa się barok: „przerost formy nad treścią”? Odwołaj się do konkretnych utworów.
- Jakie morały i pouczenia zawarł Wacław Potocki w swojej twórczości?
- Niepokoje egzystencjalne w twórczości Daniela Naborowskiego.
- Przedstaw własną ocenę osobowości szlachcica – sarmaty na podstawie poznanych utworów Wacława Potockiego i „Pamiętników” Jana Chryzostoma Paska.
- Omów problem wybranej komedii Moliere , uwzględniając przestrogi i nauki, jakie dawał swym czytelnikom.
- Tematy, nastroje i koncepty liryki baroku.

OŚWIECENIE

- Antywzorce w twórczości Ignacego Krasickiego i ich ponadczasowość.
- Dlaczego pisarze oświecenia najczęściej wypowiadali się w takich gatunkach, jak komedia, satyra, bajka? Odwołaj się do przykładów.
- Racjonalistyczny charakter bajek Ignacego Krasickiego.
- Wady społeczeństwa polskiego ukazane w satyrach Ignacego Krasickiego.
- Kontrast obozów i światopoglądów w „Powrocie posła” Juliana Ursyna Niemcewicza.
- Życie umysłowe i kulturalne w Polsce w epoce oświecenia.

ROMANTYZM

- Oceń postępowanie Konrada Wallenroda jako bohatera romantycznego. Co rozumiesz pod pojęciem „wallenrodyzm”?
- Konrad, Kordian jako typowi bohaterowie romantyzmu. Zaprezentuj i porównaj.
- Scharakteryzuj bohatera romantycznego w literaturze tego okresu.
- Program polskiego romantyzmu w balladach i romansach Adama Mickiewicza.
- Męczennicy ustrojów totalitarnych w „Dziadach” cz.III Adama Mickiewicza i w opowiadaniach obozowych Tadeusza Borowskiego.
- Romantyczne a pozytywistyczne koncepcje patriotyczne. Odwołaj się do wybranych przykładów.
- Wady i zalety polskiej szlachty ukazane w „Panu Tadeuszu” Adama Mickiewicza.
- Porównaj obraz rewolucji ukazany w dramacie Z. Krasińskiego „Nie – Boska komedia” i w „Przedwiośniu” S.Żeromskiego.
- Motyw powstania listopadowego w twórczości J.Słowackiego.
 - Obraz przeżyć samotnego poety w lirykach J.Słowackiego.
 - Cyprian Kamil Norwid – wielcy ludzie i wielkie idee w liryce poety.
 - Temat, podmiot liryczny i fascynacja Wschodem jako główne elementy „Sonetów krymskich” A.Mickiewicza.

POZYTYWIZM

- Kobieta w dziełach pozytywistów. Portret wybranej postaci literackiej.
- Mit powstań narodowowyzwoleńczych w literaturze pozytywizmu (np. „Lalka”, „Nad Niemnem”).
- Wokulski i jego „sukces”. Uzasadnij w jakiej dziedzinie chciałbyś odnieść sukces. Jak planujesz to zrobić?
- Galeria Sienkiewiczowskich postaci w „Potopie”. Ich plastyka i funkcja w utworze.
- Realizacja pozytywistycznych haseł i ich odbicie w dziełach literackich.
- Tematy twórczości nowelistycznej polskich pozytywistów. Zaprezentuj na wybranych przykładach.

MŁODA POLSKA

- W jaki sposób Stanisław Wyspiański przedstawił i ocenił społeczeństwo polskie przełomu XIX i XX wieku w „Weselu”?
- Przedstaw portret chłopca polskiego w literaturze Młodej Polski, odwołując się do poznanych utworów.
- Czy doktora Judyma można nazwać „młodym gniewnym” epoki modernizmu? Uzasadnij swoją odpowiedź, prezentując biografię bohatera powieści Stefana Żeromskiego pt. „Ludzie bezdomni”.
- Zbyszko Dulski – charakterystyka i ocena jego postawy życiowej (na podstawie dramatu Gabrieli Zapolskiej „Moralność pani Dulskiej”).
- Obyczaje i obrzędy w „Chłopach” W.S.Reymonta – zaprezentuj wybrane.
- Wyjaśniając istotę tzw. sytuacji tragicznej, odpowiedz na pytanie: Na czym polegał tragizm doktora Judyma z „Ludzi bezdomnych” S.Żeromskiego?

DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE

- Kim jest człowiek wobec rzeczywistości: jej rzeźbiarzem czy to rzeczywistość kształtuje człowieka? Odpowiedz na pytanie, analizując biografię Zenona Ziembiewicza, bohatera „Granicy” Zofii Nałkowskiej.
- Który z utworów XX-lecia międzywojennego podejmuje, Twoim zdaniem, problemy ważne i aktualne w naszych czasach?
- Groteskowy obraz świata ukazany w „Ferdynandzie” Witolda Gombrowicza.
- Bogumił i Barbara – dwie postawy wobec życia (M.Dąbrowska „Noce i dnie”).
- Kariera czy wierność ideałom? Twoje rozważania na przykładzie „Granicy” Zofii Nałkowskiej.
- „Proces” F.Kafki jako powieść – parabola.
- Omów dowolnie wybraną adaptację utworu literackiego XX-lecia międzywojennego i udowodnij, że jest ona lepsza lub gorsza od pierwowzoru.
- Odwołując się do poznanych utworów XX-lecia międzywojennego, przedstaw portret polskiego inteligenta.
 - Twórczość Bruno Schulza – na czym polega jej swoisty charakter?
 - Cezary Baryka w poszukiwaniu swego miejsca na ziemi.
 - Postulaty naprawy rzeczywistości polskiej w „Przedwiośniu” Stefana Żeromskiego.
 - Świat poetycki jednego z wybranych poetów XX-lecia międzywojennego: Leopolda Staffa, Juliana Tuwima, Bolesława Leśmiana.

WOJNA I OKUPACJA

- Świadomość człowieka złagrowanego” czyli „Jeden dzień Iwana Denisowicza” A.Solżenicyna.
- Co o „rzeczach nieludzkich” mówi Gustaw Herling-Grudziński w powieści pt. „Inny świat”?
- Przedstaw portret psychologiczny kata w oparciu o prozę Kazimierza Moczarskiego.
- Która rzeczywistość dawała człowiekowi większą nadzieję na ocalenie człowieczeństwa – ta przedstawiona w opowiadaniach T.Borowskiego i w „Medalionach” Z.Nałkowskiej czy ta, którą poznajemy dzięki powieści „Inny świat” G.Herlinga-Grudzińskiego?
- Omów znaczenie prozy dokumentalnej w przekazie obrazu wojny i okupacji na przykładzie „Medalionów” Zofii Nałkowskiej.
- Do jakich refleksji skłania Cię poezja Tadeusza Różewicza i Krzysztofa Kamila Baczyńskiego?

-„Dżuma” Alberta Camusa i wojna – co je łączy?

LITERATURA WSPÓŁCZESNA

- Problem holocaustu w wybranych dziełach polskiej literatury współczesnej (można odwołać się do filmu).
- Doktor Tomasz Judym i doktor Bernard Rieux – charakterystyka porównawcza.
- Twórczość poetycka i dramaturgiczna Tadeusza Różewicza wyrazem przeżyć pokolenia Kolumbów („Ocalony”, „Kartoteka”).
- Wisława Szymborska – poetką pytań i wątpliwości.
- „Początek” Andrzeja Szczypiorskiego – powieścią o Polsce, życiu i śmierci.
- Ocena inteligencji we współczesnym świecie w „Tangu” Sławomira Mrożka.

PYTANIA RÓŻNE

- „Człowiek nie wybiera sytuacji, ale musi jej sprostać” (Andrzej Szczypiorski). Odnieś te słowa do wybranych przykładów literackich.
- Przywołując odpowiednie przykłady literackie, przedstaw dwa różne warianty władzy.
- Wyjaśnij symbolikę tytułów następujących powieści: „Ludzie bezdomni”, „Przedwiośnie”, „Granica”, „Medaliony”.

CZEŚĆ II

PYTANIA INTERPRETACYJNE

STAROŻYTNOŚĆ

- Jak należy żyć według Horacego? W swoich rozważaniach odnieś się do pieśni III.30 „Exegi monumentum” („Stawiłem pomnik...”).(tekst)
- Jaką postawę wobec życia upowszechnił Horacy? Omawiając to zagadnienie wykorzystaj pieśń I.11: „Nie pytaj próżno...”.(tekst)
- Bogini Nike ukazana w twórczości polskich poetów współczesnych – Maria Pawlikowska-Jasnorzewska „Nike” i Zbigniew Herbert, „Nike, która się waha”.(teksty)
- Mīt o Ikarze jako inspiracja dla P.Brueghla, „Upadek Ikar” i S. Grochowiaka, „Ikar”.(teksty)

ŚREDNIOWIECZE

- Jak Krzysztof Kamil Baczyński wykorzystał średniowieczne inspiracje w wierszu „Modlitwa do Bogarodzicy”? (tekst)
- W jaki sposób narrator kreuje Rolanda na wzór dzielnego rycerza, chrześcijanina i bohatera? (tekst)
- Przedstaw artystyczne i językowe wartości „Bogurodzicy”.(tekst)
- Człowiek wobec życia i śmierci. Rozwiń temat, odwołując się do załączonego fragmentu utworu „Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią”.(tekst)
- Literatura średniowieczna jako źródło wiedzy o obyczajach tej epoki. Porównaj nauki Przeclawa Słoty zawarte w „Wierszu o zachowaniu się przy stole” ze współczesnymi zasadami savoir-vivre’u.(tekst)

RENEZANS

- Dlaczego Pieśń IX Jana Kochanowskiego możemy nazwać „Pieśnią o krótkości żywota”? Przypomnij założenia epikurejczyków i stoików.(tekst)
- Istota człowieczeństwa zawarta w Pieśni XIX. (tekst)
- Omów patriotyczny charakter Pieśni V („O spustoszeniu Podola”). (tekst)
- Wyjaśnij dlaczego „Odprawa posłów greckich” Jana Kochanowskiego jest utworem alegorycznym?
- Uniwersalny problem i gorzka prawda zawarta w słowach posła z „Odprawy posłów greckich” Jana Kochanowskiego:
„O nierządne królestwo i zginienia bliskie
Gdzie ani prawa waga, ani sprawiedliwość
Ma miejsca, ale wszystko złotem kupić trzeba”
- Jak rozumiesz słowa chóru, zawarte w „Odprawie posłów greckich” Jana Kochanowskiego „Wy, którzy pospolitą rzeczą władacie...” (tekst)

BAROK

- Miłość i śmierć w literaturze baroku. Omów motyw, odwołując się do wiersza „Do trupa” Jana Andrzeja Morsztyna oraz utworów Daniela Naborowskiego „Do Anny” i „Krótkość żywota”.(teksty)
- Rozważania Daniela Naborowskiego na temat przemijania w wierszu „Marność”.(tekst)
- Refleksja Andrzeja Morsztyna na temat zmienności kobiecego usposobienia zawarta w wierszu „Niestatek”.(tekst)

OŚWIECENIE

- Omów satyrę „Do króla” Ignacego Krasickiego. Jakiego zabiegu użył tu poeta?(tekst)
- Oceń dydaktyzm satyry Ignacego Krasickiego pt. „Pijaństwo”.(tekst)
- Wyjaśnij myśl zawartą w bajce „Malarze” Ignacego Krasickiego. Udowodnij, że pasuje do każdego czasu i różnych narodów.(tekst)
- Udowodnij, odwołując się do fragmentów tekstu, że „Monachomachia” Ignacego Krasickiego jest poematem heroikomicznym.(fragm. tekstu).
- Na przykładzie utworu Ignacego pt. „Jagnię i wilcy” wyjaśnij definicję bajki i alegorii. Zinterpretuj sens polityczny utworu.(tekst)

ROMANTYZM

- Udowodnij, że ballada „Romantyczność” Adama Mickiewicza jest balladą programową poety.(tekst)
- Jakie myśli o Polsce i Polakach zawarł Juliusz Słowacki w „Grobie Agamemnona”? (tekst)
- Wskaż cechy romantyczne i klasyczne w „Odzie do młodości” Adama Mickiewicza.(tekst)
- Jakie przesłanie do swych spadkobierców zawarł Juliusz Słowacki w wierszu „Testament mój”?(tekst)
- Refleksje samotnego pielgrzyma w „Stepach akermąskich” Adama Mickiewicza. Wykaż artyzm utworu.(tekst)

POZYTYWIZM

- Na czym polega manifestacyjny charakter wiersza „Daremne żale” Adama Asnyka? (tekst)
- Jakie cechy spowodowały, że „Rota” Marii Konopnickiej stała się drugim hymnem? (tekst)
- „Pamiętnik starego subiekta” pretekstem do rozważań o wychowawczej roli pracy.
- Uroda natury i jej funkcja we fragmentach „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej.(tekst)
- Odwołując się do powieści Bolesława Prusa, oceń grupę społeczną, którą reprezentuje książę, bohater podanego fragmentu „Lalki” (fragm. tekstu)
- Odwołując się do prezentowanej we fragmentach tekstu opinii Stanisława Wokulskiego na temat człowieczeństwa wyjaśnij, jaki sąd o Polakach zawarł w „Lalce” Bolesław Prus. W swojej wypowiedzi odwołaj się do spostrzeżeń wyniesionych z lektury całego utworu.(fragm. tekstu)

MŁODA POLSKA

- Impresjonizm w malarstwie i poezji młodopolskiej. Przedstaw temat, dokonując opisu obrazu C.Moneta „Impresja-wschód słońca” oraz analizując wiersz K.Przerwy-Tetmajera „Widok ze Świnicy do...” (reprodukcja obrazu, tekst)
- Jaki program zaprezentował Leopold Staff w sonecie „Kowal”?(tekst)
- Interpretując wiersz Kazimierza Przerwy-Tetmajera pt. „Widok ze Świnicy do Doliny Wierchcichej”, wyjaśnij, na czym polegała technika impresjonistycznego, malarskiego pejzażu.(tekst)
- W jaki sposób podmiot liryczny w wierszu Leopolda Staffa pt. „Dzieciństwo” kreuje wizję krainy dzieciństwa? Zinterpretuj ten wiersz. (tekst)
- Interpretując wiersz Leopolda Staffa pt. „Przedśpiew” wyjaśnij, na czym polega postawa stoicka? (tekst)
- Interpretując wiersz Leopolda Staffa pt. „Ogród przedziwny”, wskaż związki między treścią utworu a filozofią franciszkańską. (tekst)

DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE

- Sformułuj program poetycki Leopolda Staffa wyrażony w wierszu z okresu XX_lecia międzywojennego np. „Ars poetica”. (tekst)
- Zinterpretuj wiersz Władysława Broniewskiego pt. „Zagłębie Dąbrowskie”, zwracając uwagę na nastrój i zjawiska społeczne przedstawione w utworze. (tekst).
- Przedstaw obraz życia mieszczaństwa na przykładzie utworów Juliana Tuwima „Mieszkańcy” i Gabrieli Zapolskiej „Moralność pani Dulskiej”. (teksty)

WOJNA I OKUPACJA

- Czy zgadzasz się z twierdzeniem, że wojna odsłania rozmiary zła tkwiącego w człowieku? W odpowiedzi posłuż się interpretacją utworu Tadeusza Różewicza pt. „Ocalony”. (tekst)
- Co kryje się pod pojęciem „katastrofizm pokoleniowy”? Uzasadnij odpowiedź analizą tekstu „Pokolenie” Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. (tekst)
- W jakiej relacji wobec „Romantyczności” Adama Mickiewicza pozostaje wiersz Władysława Broniewskiego pt. „Ballady i romanse”? (tekst)
- Omów rozrachunek moralny z wojną zawarty w wierszu Czesława Miłosza „Campo di Fiori”. (tekst)
- W jaki sposób Albert Camus próbuje zrozumieć wojnę? W odpowiedzi rozwiń myśl zawartą w słowach bohatera „Dżumy”, doktora Rieux:
„Obchodzi mnie tylko, żeby być człowiekiem”.
- Jak rozumiesz słowa Zofii Nałkowskiej „Ludzie ludziom zgotowali ten los” w kontekście „Dzienników” Zofii Nałkowskiej?

LITERATURA WSPÓŁCZESNA

- Poglądy Zbigniewa Herberta na temat sztuki w wierszu „Apollo i Marsjasz”. (tekst)

- Wyobrażenie końca świata w wierszu Czesława Miłosza „Piosenka o końcu świata” i hymnie Jana Kasprowicza „Dies irae”. (teksty)
- Przeczytaj uważnie wiersz Zbigniewa Herberta „Przesłanie Pana Cogito” i przedstaw, jaką postawę proponuje bohater tytułowy tego utworu. (tekst)

opracowały: Krystyna Komorowska
Aneta Gendera